

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 8, מתבוננים ובוניים, מבחן של כבוד
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

8. מבחן של כבוד

מתבוננים ובוניים

שכבה בוגרת

הרציונאל

לצערנו, תופעת ההעסקה בבחינות היא תופעה נפוצה. תלמידים רבים מנסים להשיג לעצמם עוד מספר נקודות לא ביושר. באתר משרד החינוך פורסמו נתונים מעניינים מאוד בנושא. תוכלו לקרוא על כך בנספח 3 – העשרה למורה.

יש כמה סיבות לאיסור ההעסקה:

- א. גניבת דעת של המורה. המורה חושב שאלו ידיעותיו של התלמיד, ולא של שכנו או של ספר הלימוד שלו.
- ב. אחת ממידותיו של הקב"ה היא אמת. אנו מצווים "והלכת בדרכיו". העסקה במבחן מנוגדת למידת האמת.
- ג. מי שמעתיק יצטרך כל העת להסתיר את חוסר הידע שלו.

יש כמה יתרונות שמרוויח מי שלא מעתיק:

- א. מתמודד בהצלחה עם מצבי קושי ולחץ.
- ב. אמיתי עם עצמו ומקבל ביושר את ציוניו ואת הערכותיו.

בשיעור הזה נתאמץ לחנך את תלמידינו לנהוג ביושר, במבחנים בפרט ובחיים בכלל.

מטרות

- התלמידים ילמדו על התוצאות החמורות של העסקה במבחן.
- התלמידים ילמדו שלא כדאי לשקר, גם כשלאורה נראה שנהוויח מהשקר.
- התלמידים יעמיתו את הסיבות לכך שלא כדאי להעתיק אל מול תירוצי היצר לכך שכן כדאי להעתיק.

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את כרטיסיות הדילמות (נספח 1) כמספר הקבוצות.
- יש לצלם את דף "הבחירה שלנו" (נספח 2) כמספר הקבוצות.

מבנה השיעור

פתיחה: מה כבר יכול להיות אם... (מליאה)

שלב א': בסתר ובגלוי (מליאה)

שלב ב': לשקר כדי להרוויח (קבוצות + מליאה)

סיכום: החטא ותשובתו (מליאה)

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 8, מתבוננים ובונים, מבחן של כבוד
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

מהלך השיעור

פתיחה: מה כבר יכול להיות אם... (מליאה)

- נספר לתלמידים את הסיפור הבא:

הצצה קטנה ודי! מה כבר יכול להיות אם...
 עניתי על כל השאלות במבחן בהיסטוריה אבל לא הייתי ממש בטוחה בעצמי.
 "רק הצצה קטנה ודי", חשבתי, "מה כבר יכול להיות?"
 הבטתי במבחן של גילי. אחר כך מחקתי ותיקנתי את שלי.
 הרגשתי חוס בכל גופי, נדמה היה לי שכולם מסתכלים עליי, נעשיתי אדומה, הלב שלי דפק בחוזקה.
 הציון שקיבלתי היה 95.
 "ציון מעולה", אמרה המורה, אבל אני הרגשתי צביטה בלב.
 אחר כך זה נהיה קל יותר. ההצצות למבחניה של גילי היו ארוכות יותר ותכופות יותר ולא התלוו אליהן תחושות משונות. גם הצביטה בלב התחלפה אט-אט לתחושה נעימה של הצלחה.
 האמת שכבר התחלתי לחפף בלימודים. יותר נחמד לשחק במחשב או לקרוא ספרים מאשר ללמוד לבחינות. וגילי? גילי חברה נאמנה, היא לעולם לא תלשין עליי.
 בבחינות לאולפנית ישבתי על יד גילי. כמובן שהתקבלתי. שמחתי מאוד. מזל שיש את גילי! יש בנות שלא התקבלו מפני שלא הצליחו בבחינה. מסכנות.
 את לימודי התיכון סיימתי בהצלחה, בזכות גילי כמובן.
 החלום של גילי הוא להיות אחות. אני לא ממש אוהבת את המקצוע הזה. הלב שלי נמשך לאמנות, אבל מה אעשה בלי גילי?
 נרשמנו יחד ללימודי אחיות בבית ספר לאחיות.
 גם את לימודי האחיות סיימתי בהצלחה, מזל שיש את גילי.
 התקבלנו יחד לעבודה בבית החולים.
 גילי הייתה אחות מסורה ונמרצת. ניסיתי ללמוד ממנה, אבל אף פעם לא יכולתי להחליט לבד על טיפול כלשהו. פשוט לא זכרתי את כל השמות של התרופות ואת סימני המחלות.
 בוקר אחד היה לחץ גדול במחלקה.
 אישה אחת נכנסה בבהלה ובידיה תינוק גונח.
 "מהר, הבן שלי בלע חומר רעיל!" היא צעקה. גילי לא הייתה שם. לא ידעתי מה לעשות.
 ניסיתי להיזכר מה עושים במקרה כזה. התינוק הכחיל ונשימותיו כבדו. הזעקתי את הרופא, אולם עד שהוא התפנה עבר זמן יקר. התינוק איבד את ההכרה.
 ברחתי משם ופרצתי בבכי מר... בכיתי ובכיתי....
 "מה קרה לך?" שאלה המורה להיסטוריה, "זה רק מבחן!"
 "פשוט חשבתי מה כבר יכול להיות אם..." גמגמתי ומסרתי לידיה את המבחן.

שלב א': בסתר ובגלוי (מליאה)

בע"ה
יושר ואמת, שכבה בוגרת
שיעור 8, מתבוננים ובוניים, מבחן של כבוד
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נכתוב על הלוח: "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, ומודה על האמת, ודובר אמת בלבבו" (תפילת שחרית, לפני פסוקי דזמרה).
- נדון עם התלמידים: למה לפי דעתכם נכתב שצריך להיות יראי שמים "בסתר ובגלוי", מדוע נעשית החלוקה הזאת? ועוד: בהמשך כתוב "ודובר אמת בלבבו", לשם מה התווספה המילה "בלבבו", הרי היה אפשר לכתוב "לעולם יהא אדם ירא שמים ודובר אמת"?
- נשמע את תשובות התלמידים ולאחר מכן נוסיף: הכי פשוט זה לעשות דברים כלפי חוץ, "בגלוי". אבל המבחן האמיתי והקשה הוא לנהוג כפי שצריך גם "בסתר", לדבר אמת גם בלב ולא רק כלפי חוץ.
- נאמר לתלמידים: בשיעור הזה נעסוק בהתמודדות עם מקרים שבהם מפתח לרמות או לשקר בסתר. מקרים שבהם השקר עשוי להביא תועלת כלשהי. נבין מה חמור כל כך בזה ונחשוב על דרכי התמודדות.

שלב ב': לשקר כדי להרוויח (קבוצות + מליאה)

- נתחלק לקבוצות של 4-6 תלמידים.
- נחלק לכל קבוצה שבעה כרטיסי דילמות (נספח 1) ואת דף "הבחירה שלנו" (נספח 2).
- נבקש מכל קבוצה לקרוא את הדילמות ולבחור דילמה אחת. לאחר מכן על הקבוצה לדון במקרה ולמלא את דף "הבחירה שלנו".
- נערוך סבב שבו כל קבוצה תציג את המקרה ואת מסקנותיה.
- נעצור לאחר כל מקרה ונדון במליאה: אילו עצות אפשר לתת למתמודד במקרה הזה? כיצד הוא יכול לא להתפתות ולהצליח להמשיך לנהוג ביושר?
- למורה – כמה דוגמאות לעצות: ללמוד יותר למבחן, לשבת לבד, לדבר עם אבא, ועוד.
- נאמר: כשאנחנו מועדים ומעתיקים ההשפעה היא לא רק נקודתית למבחן המסוים הזה, אלא השפעה רחבה יותר. זה משפיע על האדם ומשנה אותו.
- נשאל את התלמידים: לפי דעתכם, כיצד מעידה בנושא כזה יכולה להשפיע באופן כללי?
למורה – נקודות שאפשר להעלות:
 - נותנים ליצר להתגבר. הוא עלול לגבור גם בנושאים אחרים.
 - מחלישים את עצמנו. יש הצלחה רגעית אך כישלון לאורך זמן – נכשלנו בהתמודדות.
 - רימינו את עצמנו ואת המורה, אבל את הקב"ה אי אפשר לרמות...

סיכום: החטא ותשובתו (מליאה)

- נספר את הקטע "החטא ותשובתו", המבוסס על קטע של נחמה ליבוביץ ז"ל. קצת ארוך אבל מעניין ולכן יש להניח שהשקט יישמר. אפשר לקרוא מהכתוב ואפשר לספר בעל פה.

החטא ותשובתו / מבוסס על קטע של נחמה ליבוביץ ז"ל

אין עוד גנב

את הסיפור שאספר לכם לא אשכח לעולם.

הייתי ילד בערך בגילכם. בכיתה שלנו הייתה בדרך כלל אווירה טובה, עזרה הדדית וחברות. יום אחד שמענו את דביר צועק: "משהו ראה את ה-mp שלי!" עזרנו לו לחפש בכל פינה אך מכשיר ה-mp נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. למחרת, ידידיה פתח את ארנקו ולתדהמתו גילה שכל כספו נעלם. אט אט נעלמו חפצים מילדים נוספים: מחשבון, סט אולרים, ואפילו כלי כתיבה. לא האמנו - הייתכן שבכיתתנו יש גניבות? ואולי קרתה כאן טעות? אך לצערי הגניבות המשיכו. לאחד התלמידים נגנב שעון יקר, ועכשיו כבר לא היה ספק, יש בינינו גנב. אנחנו יודעים מה נגנב ולמי נגנב – אך איש לא יודע מיהו הגנב.

ביום שישי לקראת סיום הלימודים בא לכיתתנו שוטר, איש מבוגר ורציני. חשבתי שהשוטר יחקור אותנו, ייקח טביעות אצבע, יצעק, יאיים... אך לא. השוטר ביקש מהמורה לקרוא את שמות התלמידים כדי לבדוק שאף אחד לא נעדר, ואכן - כולם הגיעו באותו יום לכיתה.

פתח השוטר ואמר: "אני כבר ותיק במשטרה. חקרתי מאות מקרים של גניבות כמו בכיתה שלכם. חקרתי את המקרה אצלכם והגעתי למסקנה אחת ברורה: החפצים אינם נגנבו על ידי מישהו מבחוץ אלא הגנב יושב עמנו בכיתה, כאן בחדר הזה. ועכשיו אדבר אל הגנב היושב בתוכנו. רק אתה בלבד יודע מי הוא הגנב. אתה - והקב"ה כמובן. אתה גנבת כמה פעמים והצלחת. אולי אין זו הפעם הראשונה שלך. אולי כבר קרה שנכשלת בגניבה. אבל העיקר - דע לך שזאת לא הפעם האחרונה. אין מסתפקים בזה. אחרי שראית שאפשר – אתה תמשיך ותגנוב פעם נוספת ועד בלי סוף. התחלת שרשרת ארוכה של מעשי גניבה. יהיו לך בעולמך כל מיני דברים יפים: כסף, תכשיטים, שעונים ועוד דברים יפים שאחרים עמלים קשה כדי לרכוש אותם. ייתכן שלא יתפסו אותך. לפי הניסיון שיש לנו במשטרה, את רוב הגנבים לא תופסים. אתה תהיה בן אדם מכובד ועשיר. אולי... אבל אתה תהיה גנב! כל ימי חיידך! ולא תוכל להשתחרר מן החטא, לעולם.

ועתה אייעץ לך עצה. השעה 12:30. כולנו נלך הביתה, איש למקומו, כי עוד מעט שבת קודש, ואין לנו הרבה פנאי. בין השעה 1:00 ועד שעה 2:00 לכל המאוחר, תשים את החפצים במקום גלוי לעין, כדי שיוכלו למצוא אותם. ואתה לא תהיה עוד גנב. לקח השוטר את התיק, לבש מעילו, חבש כובעו, איחל לכולנו שבת שלום - ויצא.

מחשבות שונות התרוצצו במוחי. כל כך רציתי שהגנב ישוב מדרכו הרעה, אך מה אם הצעתו של השוטר לא תתקבל?

חיכיתי בסקרנות ליום א'.

המורה קידם את פנינו בהתרגשות והורה באצבעו לעבר שולחנו. התבוננתי נפעם: על השולחן הונחו זה על גבי זה כל החפצים הגנובים. "כעת", אמר המורה, "אין עוד גנב בינינו".

אבל הסיפור לא נגמר כאן.

אתם יודעים איך סיפורים מתגלגלים, הסיפור שלנו עבר מפה לאוזן, הגיע אפילו לתכנית רדיו

בע"ה
יושר ואמת, שכבה בוגרת
שיעור 8, מתבוננים ובוניים, מבחן של כבוד
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

שעסקה בחינוך, ואף התפרסם בעיתון. והנה המשכו:

באחד מבתי הספר בארץ אספה ועדת כיתה ו' כסף למסיבה, 75 שקלים בסך הכול. את הכסף הם הניחו בקופת הכיתה, והנה הכסף נעלם ואיננו. המורה ניגש למנהל וסיפר לו בצער על הנעשה. המנהל המליץ לו לדבר אל הגנב כמו שעשה אותו שוטר. כינס המורה את תלמידי הכיתה ואמר: "בתוכנו נמצא גנב, ואני רוצה לדבר אליו: שלום גנב, רק אתה והקב"ה יודעים על מעשיך, הפעם גנבת והצלחת, ייתכן שתגנוב עוד ועוד ולעולם לא תיתפס, יהיו לך חפצים יקרים, כסף רב, אבל אתה תהיה גנב כל ימי חיידך! לא תוכל להשתחרר מהחטא, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. לכן אני רוצה ליעץ לך עצה, בסוף היום כשכולם ילכו הביתה, תחזיר את הכסף לקופה, תשיב את הגזלה ולא תהיה עוד גנב". "ומכם אני מבקש", פנה המורה לתלמידים: "התגברו על סקרנותכם והתרחקו מהכיתה כדי לאפשר לגנב להשיב את הגניבה ולחדול מלהיות עוד גנב".

למחרת הגיע המורה לכיתה מוקדם מהרגיל. ביד רועדת הוא פתח את קופת הכיתה. 75 שקלים חדשים בצבצו מתוכה...

דילמה מספר 1 - מבחן בהיסטוריה

אתם באמצע מבחן בהיסטוריה. למדת למבחן אבל אתה לא זוכר תשובות של כמה שאלות. לידך אתה רואה את חברך כותב תשובות במרץ. המורה עסוקה בדיבור עם תלמיד אחר. אתה יכול רגע להסתכל במבחן של החבר ובכך לשפר את ציוןך. אולי בזכות ההצצה הקטנה הזו תעבור את המבחן ולא תצטרך מבחן חוזר...

דילמה מספר 2 - מבחן גלוי על השולחן

אבי הצליח יפה בלימודי החשבון. אביו המהנדס היה גאה בו ודרבן אותו להצליח עוד יותר. לקראת הבחינה הסופית הבטיח לו שאם יקבל במבחן 100 הוא יקנה לו אופני ספורט עם הילוכים - חלומו הגדול של אבי. עם חלוקת השאלונים בתחילת הבחינה עבר אבי על השאלות ונוכח לדעת שהפעם השאלון קשה במיוחד. סיכויי להצליח נראו לו קלושים, אבל הוא החל לענות. כעבור מספר דקות הופיעה המזכירה בפתח וקראה למורה לשיחת טלפון דחופה. רק יצאה המורה ותלמיד שיושב בשורה הראשונה הודיע שהדף עם התשובות לשאלון מונח גלוי על שולחן המורה.

דילמה מספר 3 - העתקה מחברה

"יעל ממש לא בסדר. אני החברה הכי טובה שלה ובסך הכול ביקשתי ממנה שתראה לי תשובה אחת שלא ידעתי במבחן. אבל ליעל לא אכפת. היא לא הייתה מוכנה בשום אופן לעזור לי במבחן. לדבר על 'עזרה לזולת' היא יודעת יפה מאוד, אבל כשצריך באמת לעזור - זה כבר לא בשבילה..."

דילמה מספר 4 - חסרה נקודה

"שמעת? רחל הגאונה שלנו לא התקבלה להקבצה א' באנגלית! הייתה חסרה לה בסך הכול נקודה אחת! כדי להתקבל צריך לקבל במבחן ההקבצות 90 ומעלה, ואילו היא קיבלה 89... היא ממש פראיירית, במבחן ההקבצות היא הייתה צדיקה גדולה ולא העתיקה. עכשיו הרבה מחברותיה השיגו ציון גבוה יותר, ולאו דווקא ביושר, הן התקבלו, והיא - לא. היא רצתה כל כך להיות בהקבצה א' והיא מתאימה להקבצה הזאת, אבל מכיוון שהייתה יותר מדי ישרה היא לא תוכל להיות שם. חבל!"

דילמה מספר 5 - הצצה קטנה

הבחינה בחשבון הייתה קשה. המורה בחרה תרגילים מסובכים והיה קשה לדעת אם הפתרון שאליו הגענו הוא הפתרון הנכון. קשה היה לרון להחליט אם פתר נכון את תרגיל מספר 4. גיל שישב לידו מצטיין בחשבון, ולכן הניח רון שאצלו כל הפתרונות נכונים. "מה האסון אם אציץ ואשווה את התוצאות? בסך הכול זו תישאר עבודה שלי, כי אצטרך לעבור שוב על התרגיל ולמצוא היכן הטעות".

דילמה מספר 6 - דפים לצילום

איגור התקשה מאוד בלימודי עברית. רק לפני שלוש שנים עלה עם משפחתו ארצה ועדיין איגור שולט היטב בשפה העברית. לקראת בחינת סוף השנה היה איגור מלא חרדה. תוצאות הבחינה ישפיעו בצורה מכרעת על סיכויי עלייתו לכיתה הבאה. איגור למד הרבה לבחינה, אך לא הרגיש שהוא שולט בכל החומר היטב. הבחינה הייתה אמורה להתקיים בשעה השלישית. לאחר התפילה ביקש המורה מאיגור לקחת עבורו מספר דפים לצילום אצל אב הבית. איגור ידע היטב כי בין הדפים נמצא גם דף הבחינה...

דילמה מספר 7 - מטלות בספורט

דנה הייתה ילדה מלאה מעט. היא הייתה אהובה על חברותיה ומקובלת על כל מכריה, אך בספורט היה לה קשה. בשיעור ספורט האחרון המורה הקציבה זמן מסוים לכל תלמידה שבו היה צריך להספיק לעשות כמות מסוימת של תרגילים. אם היא תצליח - היא עוברת את המבחן. אם לא - היא תצטרך להיבחן שוב ושוב עד שתצליח... הספירה היא עצמאית. כל אחת מתחילה ב-20 כפיפות בטן, עוברת ל-20 עמידות נר, ולאחר מכן מבצעת עוד מספר תרגילים שהמורה הדגימה. דנה יודעת: אם היא תעשה את כל התרגילים היא תצטרך לחזור על המבחן שוב ושוב, ולחוות עוד כישלון ועוד אחד. אין לה סיכוי להספיק בזמן הנתון את כל התרגילים. בנוסף היא תזכה למבטים משתאים על אטיותה, וגם תישאר באולם הספורט במשך כל ההפסקה. הרבה יותר פשוט לעשות רק 10 מכל תרגיל. ככה תסיים יחד עם כולן, תחזור בטבעיות לכיתה ואף אחד לא ידע.

הקבוצה שלנו בחרה בדילמה מספר _____

נושא הדילמה: _____

הסיבות שבחרנו בדילמה זו:

מה כבר יכול להיות אם...

אם גיבור הדילמה לא יתנהג ביושר - מה ירוויח? _____

ומה יפסיד? _____

הקבוצה שלנו בחרה בדילמה מספר _____

נושא הדילמה: _____

הסיבות שבחרנו בדילמה זו:

מה כבר יכול להיות אם...

אם גיבור הדילמה לא יתנהג ביושר - מה ירוויח? _____

ומה יפסיד? _____

הקבוצה שלנו בחרה בדילמה מספר _____

נושא הדילמה: _____

הסיבות שבחרנו בדילמה זו:

מה כבר יכול להיות אם...

אם גיבור הדילמה לא יתנהג ביושר - מה ירוויח? _____

ומה יפסיד? _____

מתוך אתר משרד החינוך:

על פי נתוני אגף הבחינות במשרד החינוך, מדי שנה נפסלות כ-8,000 בחינות בגרות בשל חשד להעתקה.

תופעת ההעתקות, מתברר, אינה מתרחשת רק בבתי ספר תיכוניים. במאמר שפורסם באתר "וואלה" הציג עורך הדין חשין מחקר שביצע וממנו עולה כי 71% מהסטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות מעתיקים בבחינות ובעבודות.

הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שהיטיב לעמוד על יסודות הטבע האנושי, כותב (מתוך "אורות התורה"): "האדם הישר צריך להאמין בחייו, כלומר שיאמין בחיי עצמו והרגשותיו ההולכות בדרך ישרה מיסוד נפשו, שהם טובים וישרים ושהם מוליכים בדרך ישרה".

לטענת הרב קוק, האדם הוא טוב וישר מיסודו ועליו לכוון את חייו לאור ידיעה פנימית זו. מעט אחרי תחילת שנת הלימודים נתבקשו התלמידים לענות על שאלות העוסקות ביושר ובאמינות בבחינות. מן השאלון עולה כי 71% מן התלמידים סבורים שהעתקה היא עבירה מוסרית. 58% סבורים שמי שנותן להעתיק הוא שותף לדבר עבירה. 49% מהתלמידים סבורים קיים קשר בין העתקות במבחנים לבין השחיתות הקיימת במערכות אחרות במדינה.

בעניין "מבחני כבוד" (מבחנים שיידרשו לעשות באופן אישי שלא בנוכחות מורה), 81% מן התלמידים ענו כי לא יעתיקו אם יקבלו את אמון המורה. 87% לא יפרו את אמון המורה אם יתבקשו לענות על מבחן בבית.

הרב איתמר חייקין, מנהל בית ספר במרכז הארץ, הציע לבנות תכנית ושמה "תורת אמת". עם פתיחת התכנית הוא התייחס אל תופעת ההעתקות כאל חולי חברתי עמוק: "יש יחס ישיר בין אמינות ואמון. קיומם של ערכים אלו בונה חברה טובה ותקינה, והיעדרם מפורר את המרקם החברתי הבסיסי ביותר. שכן בחברה שבה מעתיקים ואין אמון - איך נסמוך על המוסכניק המטפל לנו ברכב? איך נסמוך על הידע של הרופא שאמור לערוך ניתוח בן משפחה? איך נסמוך על דיווחו של קצין שאמור להוציא חיילים לקרב? כיצד נתייחס לדבריו של פוליטיקאי?"

בפתיחת התכנית הוחלט לשלב בה גם את הורי התלמידים. מתוך שיחות עם התלמידים עלו מספר תובנות, ובהן כי גם להורים יש חלק בתופעת ההעתקות בקרב ילדיהם. ההורים מעוניינים בתוצאות גבוהות, הדבר מגביר את הלחץ ומוביל את התלמיד להיכשל בהעתקה.

צעד נוסף הוא שיבוץ הערות ערכיות במבחנים. במהלך המבחן נתון התלמיד בלחץ ונצרך לסיוע בהתמודדות. לאור זאת הוחלט לשבץ "הערות ישרה" על גבי עותק הבחינה, במטרה לעורר את המודעות לכך. למשל, אחרי השאלה הראשונה יקרא התלמיד את ההערה הבאה: "85% מתלמידי בית הספר רואים את ההעתקה כדבר חמור. אחי, אל תפשל, גם אתה חלק מזה".

חלק מהתלמידים ביקשו להפסיק לשבץ הערות כגון אלה, כי הדבר "מעיק להם על המצפון", לדבריהם. אחרים דווקא העידו כי ההערות מסייעות להם בהתמודדות עם ההעתקה.

צעד נוסף למניעת העתקות הוא מבצע "עשינו עסק": תלמיד העומד לפני מבחן מרגיש לפעמים שהוא מפסיד. הוא יודע כי חלק מחבריו יעתיקו במבחן ולכן יקבלו ציונים גבוהים יותר, בעוד שהוא, אם ינהג ביושר - "לא ירוויח" נקודות בציון ואף לא בעיני מוריו. לשם כך עלה רעיון לתגמל תלמידים על היושר תוך שימוש בעסקה המשלבת כמה ערכים יחד - עמל, חברות ויושר. עמל - התלמיד מתחייב להקדיש ללימוד פרק זמן ניכר לפני המבחן. חברות - את זמן הלימוד הוא נדרש לבצע בחברותא. יושר - אם יעמוד במשימה זו ויתחייב לשמור על טוהר הבחינות - יזכה להטבה במבחן בין 5% ל-10%.

העסקה נועדה לתגמל את התלמיד בנקודות באופן ישר והגון, במקום שיצטרך להשיג אותן שלא ביושר.

דבריו של הרב שלמה אבינר שליט"א

אין שום היתר להעתיק במבחן גם בשעת הדחק, כי זו גניבת דעת. גונבים דעת המורה שיחשוב שאנו יודעים ולומדים היטב כאשר במציאות אינו כן, וזה איסור מן התורה, ואין לאדם לעבור איסור מן התורה גם אם יהיה לו נזק גדול, וגם איסור מדרבנן אין לעבור אם יהיה נזק גדול... אדם צריך להיות ישר, גם אם הוא יפסיד בגלל זה, כי הישרות היא הרווח הכי גדול. וסופם של כל הישרים לרשת עולמים, וסופם של כל העקומים ליפול, אלא אם כן ישובו בתשובה ושב ורפא להם. טוב יותר לאדם להיות שוטה בעיני הבריות כל חייו מאשר להיות רשע בעיני הקב"ה שנייה אחת.

אבל אם חבר שלך רוצה להעתיק ממך, זו אכן שאלה קשה, כי אם אתה מסייע לו ומוסר לו את החומר להעתיקה, אז אתה מכשיל אותו באיסור, ועובר על "לפני עיור לא תיתן מכשול..."

